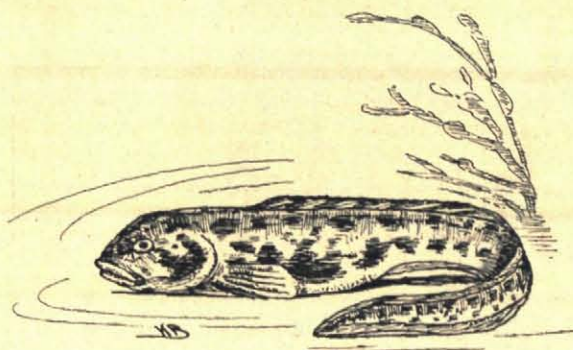

EEN KIJKJE IN HET AQUARIUM.

Wij natuurvrienden uit de groote stad, hebben toch maar onbetaalbare instellingen als Hortus, Artis en het Aquarium ter onzer beschikking. Toch geloof ik, dat ze nog veel te weinig gewaardeerd worden. Vooral de laatstgenoemde inrichting is de moeite van een bezoek overwaard. Wanneer ik geen tijd heb om naar buiten te gaan, of het weer te slecht is, wat 's winters nog al eens het geval is, dan loop ik altijd even het aquarium binnen. Het is er meestal niet al te druk en vooral 's ochtends kan het u gebeuren, dat gij de eenigste bezoeker zijt. 's Middags komen er meer menschen, daarom ga ik liever 's morgens als ik rustig studeeren en teekenen wil. Vooral de linkerzijde van de groote zaal, waar de bassins voor zeevisschen zijn, trekt mij altijd zeer aan. Direct bij het begin, in de eerste bak is het een voortdurend gekrioel van puitalen (*Zoarces viviparis*), een slijmvisch, die bij ons in Zuiderzee en Zeeuwsche stroomen veel voor komt. Dit is een van de visschen die levende jongen voortbrengt. Zooals alle leden van die familie, is het een bodemvisch. Tusschen al die puitalen zwemt ook een naaste verwant, de botervisch (*Gunellus vulgaris*) een slank vischje van bruine kleur met een rij lichtomzoomde vlekken over het geheele lichaam. Het is wel de moeite waard eens te trachten hem te vinden, tusschen de puitalen en zeeplanten, gemakkelijk gaat dit nog niet eens, want hij verbergt zich graag in de buizen, die op de bodem liggen. Kijk dan ook meteen eens uit naar de 5 draad meun (*Votella vulgaris*) die valt nog al gauw op door zijn vijf voeldraden, 4 boven en 1 onder de bek. Hij behoort tot de familie der Dorschen, waartoe

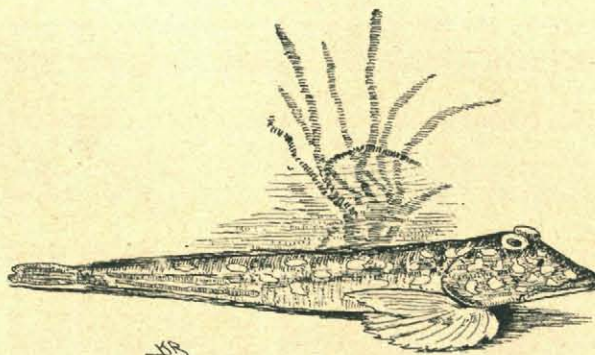

Zoarces viviparus (Puitaal).

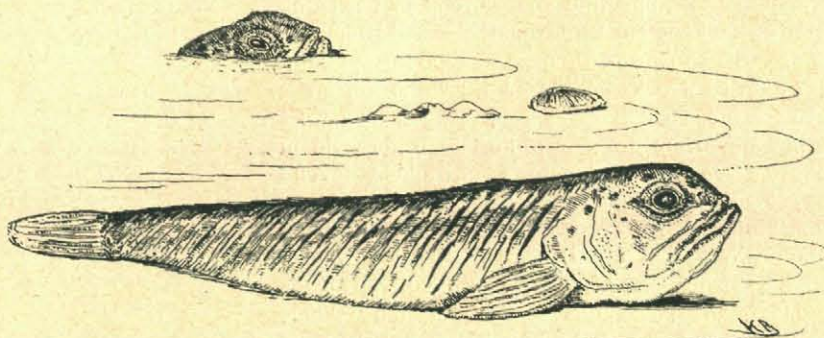
ook de kabeljauw en schelvisch gerekend worden. Die lange kleine vischjes die er soms rondzwemmen zijn zeestekelbaarsjes (*Spinachia vulgaris*) een familielid van onze gewone stekelbaarsjes. Evenals deze bouwt ook 't mannetje een nest voor de eieren; beweert wordt zelfs, dat ook 't wijfje mee voor de jongen zorgt. Ook is altijd in 't aquarium een school haring (*Clupea harengus*) aanwezig die mede de trots der inrichting uitmaken, daar de haring een visch is, die moeilijk in gevangenschap te houden valt. Van de haring bestaan verschillende onder-rassen; welk ras er hier aanwezig is

kan ik evenwel niet zeggen; wel valt 't mij op, dat ze er anders uitzien dan de afbeeldingen, die ik tot nog toe van haringen zag. In 't bassin bij de haringen zijn tegenwoordig eenige pitvisschen (*Callionymus lyra*) ondergebracht. Toen ik die voor 't eerst zag, vielen ze mij feitelijk tegen, de platen in mijn boeken waren te bont geweest. Toch is 't een mooie visch, vooral 't mannetje, dat veel helderder gekleurd en grooter is, dan 't wijfje, dat meer naar zandkleur zweemt. Ook heeft 't mannetje een enorm verlengde eerste straal van de voorste rugvin, doch daarvan ziet men meestal niet veel, omdat de visschen de vinnen niet zoo mooi uitgestrekt houden, zooals in de boeken geteekend wordt. Als een visch gaapt, en dat kan hij net zoo goed als ieder ander dier, dan strekt hij alle vinnen zoo wijd mogelijk uit. De pitvisschen zwemmen bijna altijd vlak langs de grond, 't schijnen geen beste zwemmers te zijn, iets wat de meeste grondels eigen hebben. In andere bassins ligt de bodem vol van die prachtig gekleurde pietermannen (*Trachinus draco* en *T. vipera*). Sommige hebben zich geheel in de zandbodem ingegraven en alleen de blauwe oogen steken er boven uit. Zoo nu en dan zwemmen er enkele de hoogte in maar dalen weer spoedig op de grond. Dit is nu nog eens een bekende

visch, tenminste voor de Amsterdammers. Pietermannen hengelen op de pieren te IJmuiden is een geliefkoosde sport. Ik zelf heb het ook menigmaal gedaan, het is werkelijk de moeite waard; tevens vangt men daar ook met de hengel makreel, zeedonderpad, schar, steenbolk, e. a. Maar om tot onze pietermannen terug te keeren, algemeen bekend is ook, dat een prik met de stekels van de eerste rugvin, of van de kieuwdeksels, gevaarlijke gevolgen kan hebben, de oorzaak hiervan is waarschijnlijk het giftige slijm, dat de visch bedekt. Des ondanks is het een smakelijke visch, vooral gerookt. Dit geldt ook voor de poonen of knorhanen, die altijd aanwezig zijn. De mooiste is wel de groote poon (*Trigla hirundo*), prachtig rood van kleur met groene vliedervormige borstvinnen, met een blauwen rand omzoomd. De drie voorste stralen van de borstvinnen zijn vrij en hiermede maakt de visch een loopende beweging als hij langs het zand zwemt, een eigenaardig gezicht. De kleine poon (*Trigla gurnardus*) is zooals de naam reeds aanduidt kleiner, ook de kleur is minder bont, meer bruin. De naam knorhanen hebben deze visschen gekregen, omdat men beweert, dat ze een knorrenden toon zouden kunnen voortbrengen. Waarschijnlijk zijn dit evenwel geluiden, die het dier als het gevangen wordt in zijn doodstrijd maakt. De drie met elkaar in verbinding staande bassins, zijn altijd dicht bevolkt met allerlei soort groote zeevisschen. De bodem is soms letterlijk bedekt met zandkleurige tarbotten (*Rhombus maximus*), een van de grootste platvisschen. Hun kleur komt zoo met de bodem overeen, dat vele menschen ze niet opmerken, maar als de oppasser van boven een hand garnalen of stukken mossels in 't water werpt, en ze allen opflappen met de breede lichamen, ziet men pas hoe 'n groot aantal er aanwezig zijn. Hooger op zwemmen heele scholen zeebaars (*Labrax lupus*), een grijze visch, die lang zoo mooi niet is als onze gewone baars, en soms, want de bevolking van de bassins is nog al vlottend, troepen kabeljauw (*Gadus morrhua*), koolvisch (*Merlangus carbonarius*), weiting

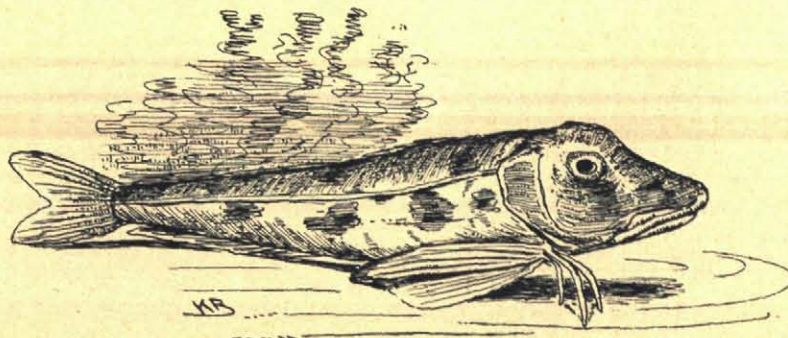
Callionymus lyra (Pitvisch).

Trachinus draco (Pieterman).

(*M. vulgaris*) alle tot de familie der Dorschen behorende. Een verwant lid, de Kikkerkop (*Raniceps raninus*) is op 't oogenblik ook vertegenwoordigd. Het is een zwarte visch, met een

witten zoom om de vinnen. In zijn vorm nadert hij de kwabaal, de eenigste vertegenwoordiger van die familie in het zoete water. Van de haaien ziet men hier bijna altijd de hondshaai

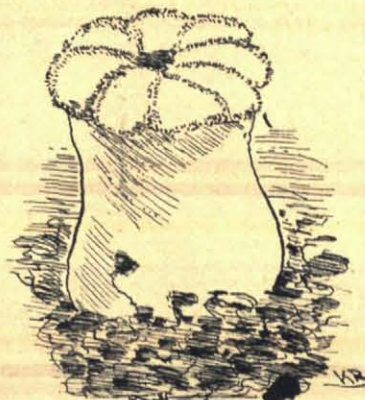

Trigla hirundo (Kleine Poon).

(*Scyllium canicula*) en de doornhaai (*Acanthius vulgaris*). Dit zijn ongevaarlijke dieren. Duidelijk vertoonen ze de eigenaardige kenmerken der haaien, de bek geheel aan de onderkant, de rijen kieuwspleten en de onsymmetrische staart. De doornhaai heeft, zooals de naam reeds aanduidt, een doorn voor elke rugvin staan. Hij brengt levende jongen ter wereld; de hondshaai legt evenwel eieren, de bekende bruine haaieneieren, welke dikwijls op 't strand aanspoelen.

Van hun naaste verwanten, de Roggen, is de stekelrog (*Raja clavata*) het meest vertegenwoordigd. Die dieren met hun wapperende enorme borstvinnen, verwekken altijd feders verbazing; vooral wanneer zij met hun onderzijde langs de glasruiten zwemmen en de bek met de rijen kieuwspleten, die in voortdurende beweging zijn, zichtbaar worden. De roggen bewegen zich vooral met de borstvinnen, terwijl de staartvin die bij de meeste visschen zoo'n voorname rol speelt, bij hun of heel weinig ontwikkeld is, of geheel ontbreekt. Ook een aarsvin hebben ze niet. Sommige soorten kunnen door middel van hun borstvinnen een heel stuk uit 't water springen, dat moet een frappant gezicht wezen.

De groote zeekreeften en Langoesten hebben ook altijd aller belangstelling, die vreemde dieren weggedoken in een of andere hoek, met hun voortdurend in beweging zijnde spriet en kaakpooten. De gewone zeekreeft (*Homarus vulgaris*) is er altijd aanwezig. Op onze zandige kusten komt hij zelden, op de rotsige Engelsche en Noorsche kusten is hij algemeen. Maar voor deze dieren, behoeft men niet eens naar het aquarium te gaan; die liggen geregeld in de etalagekasten van onze groote vischwinkels, levend zoowel als gekookt, in 't laatste geval is de blauwe kleur door 't koken ontleed, en in rood verandert. Van de krabben zien we de gewone zeekrab (*Cancer pagarus*) zijwaarts langs de zandbodem loopen. Als twee van die dieren elkaar ontmoeten, staan ze plotseling stil en betasten elkaar, blijkbaar een verkenning van krachten. Een enkele maal zag ik een paar krabben, die elkaar met de scharen beetgrepen. De strandkrab (*Carcinus maenas*) is de algemeen bekende soort van onze stranden en zeeweringen.

Langoest

Op ieder, zelfs zij die voor de natuur geheel onverschillig zijn, maken de bassins met de

zeeanemonen een grooten indruk. En dat is niet te verwonderen, als men eenmaal zelf die rotsen, met donker blauwgroene algen begroeid, bezet met witte, oranje en roode anemonen, gezien heeft. Die teere, fijne kleuren en mooie vormen, die donkere achtergrond, dat alles vormt een prachtig geheel. En natuurlijk moet men dan meteen zien, hoe ze door den oppasser gevoederd worden, met een stukje garnaal op een stokje en hoe ze zich dan plotseling sluiten. Even interessant zijn de kokerwormen, die ook weinig op dieren gelijken, vooral als ze hun waaervormige kieuwen uitspreiden, hebben ze meer weg van bloemen. Maar we zouden heelemaal van de visschen afdwalen. Een eind verder bevinden zich zeedonderpadden (*Cattus scorio*), mooie gemarmerde visschen, met breede borstvinnen en groote kop, ze liggen meestal op den grond, want het zijn geen beste zwemmers. Heelemaal aan de oppervlakte schieten de geepen (*Belone belone*) met slangachtige bewegingen. Er tusschen door bewegen zich de makreelen (*Scomber scomber*), vlugge visschen, waarvan het achterste gedeelte der rug- en aarsvin in vele kleine vinnen gesplitst zijn. Ze bezitten geen zwemblaas, wat onbegrijpelijk is, want het zijn uitstekende zwemmers. Even onbegrijpelijk is, dat bij hun, na een tijdje in gevangenschap te zijn geweest, de onderkaak stuk gaat. Ook de koning van de poon

(*Mullus surmuletus*), een familielid van de zeebarbeel, de verkleurende visch der Romeinsche maaltijden, is hier aanwezig. Een lichtroode visch met gele lengtestrepen. Hoe dit dier aan zijn naam komt, is mij eenigszins onbegrijpelijk. Geheel aan het einde der zaal is tegenwoordig een verwarmd bassin voor tropische zeevisschen. Daar zwemmen met sierlijke lichte bewegingen een troepje zilverkleurige, met zwartbruineleng testrepen getooide visschen (*Therapon servus*), bewoners van den Indischen Oceaan. Daar roeien ook zeeschildpadden, met hun als vleugels bewegende voorpooten. Er is ook een groote Lutjan (*Lutjanus argentimaculatus*). Eigenaardig is het hoe zoo'n visch van kleur kan veranderen. Gewoonlijk is hij donker brons-bruin. Bij mijn laatste bezoek vertoonde hij een licht zilvergrijze kleur, bij wit af. Dit alles is nog maar een kleine opsomming van wat er hier te zien valt. En nu heb ik alleen de zeewater afdeeling besproken, maar in de zoetwaterbassins aan de overkant is minstens evenveel op te merken. Dan nog de ronde zaal met de kleine aquariums en ten laatste het museum, waar men wel een heele dag in rond kan loopen, zonder alles gezien te hebben; maar daarover misschien later.

K. BOEDIJN.

